

DNR: 2016-0872
DATUM: 2016-08-16
ERT DATUM: 2016-08-25
ER REFERENS: U20146/02685/SF

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd

En tydligare uppföljning av syftet med stödet

Syftet med studiestartsstödet är att ge ekonomiska drivkrafter till studier för personer som annars inte skulle ha studerat. Stödet ska även bidra till förbättrad rekrytering genom att det ska beviljas av kommunerna och integreras i kommunernas nuvarande uppdrag att verka för att personer i behov av utbildning deltar i vuxenutbildning.

Riksrevisionen anser att en tydligare koppling mellan kommunernas uppsökande arbete för att rekrytera fler personer till studier och individens möjligheter att finansiera studierna kan leda till att fler studerar. Riksrevisionen anser dock att den ekonomiska effekten av studiestartsstödet på rekryteringen till studier, utöver den som det befintliga studiemedelssystemet ger, inte är självklar. De uppdrag om uppföljning av stödet som ges i promemorian bör därför förtydligas. Detta särskilt eftersom kostnaderna för studiestartsstödet beräknas uppgå till cirka 909 mnkr 2018.

Enligt promemorian är rekryteringsbidraget till vuxenstuderande som fanns mellan 2003 och 2007 utgångspunkt för studiestartsstödet (kapitel 5). Riksrevisionen granskade rekryteringsbidraget 2005.¹ Eftersom likheterna mellan stöden är stora bedömer Riksrevisionen att synpunkterna i denna granskning bör beaktas.

Granskningen visade bland annat att uppföljningen av rekryteringsbidraget inte omfattade en analys av om bidragstagarna skulle valt att studera även om de bara varit hänvisade till studiemedel. Det saknades därmed kunskap om i vilken utsträckning som ett av de grundläggande syftena med stödet, att det ska rekrytera personer till studier,

¹ Riksrevisionen (2005:25), Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande – uppföljning och utbetalningskontroll. Studiestartsstödet fanns mellan 2003 och 2006. Det reglerades av lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande samt lag (2006:1448) om upphävande av lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande.

verkligen uppnåtts. Det är därför oklart vilken rekryterande effekt studiestartsstödet kan förväntas ha och det är viktigt att uppföljningen av studiestartsstödet omfattar en sådan analys.

I promemorians kapitel 5 anges att bestämmelserna för studiestartsstödet bör överensstämma med reglerna för studiemedel. Många i målgruppen borde därmed vara berättigade till det högre bidraget inom studiemedelssystemet.² Det har enligt en utvärdering av Statskontoret visat sig ha en rekryterande effekt för personer mellan 20-24 år.³ Det befintliga studiemedelssystemet kan därmed redan ha en rekryterande effekt på målgruppen för studiestartsstödet. Det är dock inte säkert att ytterligare ekonomiska incitament gör att fler personer börjar studera. För många personer är det inte ekonomin som avgör om de ska påbörja studier.⁴ Riksrevisionen menar att det sammantaget är oklart vilken rekryterande effekt studiestartsstödet ekonomiska drivkrafter kan ha utöver de som det befintliga studiemedelssystemet ger, varför detta bör följas upp.

I promemorians kapitel 8 beskrivs hur stödet ska följas upp. CSN ska redovisa statistik om utfallet av stödet samt följa upp kommunernas rekryteringsarbete. IFAU ska följa upp hur många som går vidare till andra studier med annan studiefinansiering samt vad studierna betyder för etableringen på arbetsmarknaden. Så som uppföljningsuppdragen är formulerade är det inte tydligt att uppföljningen ska omfatta stödets grundläggande syfte, att rekrytera personer till studier som annars inte skulle ha studerat om de varit hänvisade till det befintliga studiemedelssystemet.

Riksrevisionen anser därför att en analys av hur många fler studerande studiestartsstödet ger upphov till jämfört med nuvarande situation där individerna bara är hänvisade till studiemedel bör göras inom ramen för studiestartsstödet. De uppgifter som CSN ska samla in inom sitt uppföljningsuppdrag av kommunernas arbete kan vara underlag till en sådan analys. IFAU och CSN bör därför ges i uppdrag att samverka avseende uppgiftsinsamlingen. Det kan finnas skäl att utforma implementeringen av studiestartsstödet så att analysen kan göras på ett bra sätt. IFAU eller annan lämplig myndighet kan tillfrågas om hur implementeringen kan göras.

Kontrollen av att studier bedrivs bör vara noggrann

Riksrevisionen fann i granskningen av rekryteringsstödet 2005 att CSN inte hade definierat för utbildningsanordnarna när de skulle rapportera att studierna var avbrutna eller när studieaktiviteten inte skulle betraktas som tillfredsställande. Det fanns därmed

² Enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen (1999:1395) samt studiestödsförordning (2000:655), 3 kap. 9 §

³ Statskontoret 2015:13. Högre studiebidrag till arbetslösa ungdomar - En utvärdering av satsningens effekter

⁴ Statskontoret 2015:13 gör t.ex. denna bedömning (kap 10).

risk för att bedömningen av de studerandes studieaktivitet kunde skilja sig åt mellan olika utbildningsanordnare samt en ökad risk för felaktiga utbetalningar. I betänkandet Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå - en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20), påpekades att kommunernas uppföljning av komvux på grundläggande nivå innehöll brister, bland annat vad gäller studieavbrott. I promemorian om studiesstartsstöd ges CSN i uppdrag att utforma riktlinjer för studiesstartsstödet. Riksrevisionen anser att det är viktigt att resultaten från de nämnda studierna beaktas när riktlinjerna utformas och att CSN tydligt föreskriver hur deltagandet i studier ska dokumenteras och följas upp.

Detta yttrande har beslutats av riksrevisor Margareta Åberg efter föredragning av revisor Olof Widmark. Enhetschef Camilo von Greiff deltog också i den slutliga handläggningen.

Margareta Åberg

Olof Widmark